

5. Петрушенко В. Л. Абсолютне як іманентне свідомості: людські надбання чи втрати? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://7promeniv.com.ua/naukovi-doslidzhennia/mizhdystsylinaryi-zhurnal/202-2013-vipusk-1/1117-viktor-petrushenko-absoliutne-ia-imanentne-svidomosti.html>
6. Шмеман А. Дневники (фрагменти) [Електронний ресурс] / Протопресвітер Александр Шмеман. – Режим доступу: <http://www.rp-net.ru/book/OurAutors/shmeman/dnevnik.php>
7. Юркевич П. Д. Разум по учению Платона и опыт по учению Канта / П. Юркевич // Философские произведения. – М. : Правда, 1990. – С. 466-526. – (Из истории отечественной философской мысли. Приложение к журналу “Вопросы философии”).

Тур М. Г.

*Київський університет імені
Бориса Грінченка, д.ф.н., професор
м. Київ, Україна*

ПРЕДМЕТНИЙ ОБРІЙ ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Словосполучення «практична філософія» у філософських дискусіях сьогодні часто виступає як *логотип сучасної культури філософування*, що прийшла на заміну метафізичної традиції Нового часу.

Аристотель започаткував, а Кант в Новий час продовжив поділяти корпус філософського знання на теоретичну і практичну філософію. Особливість Кантового розуміння практичної філософії полягає в тому, що він дистанціював морально-практичне застосування розуму від технічно-практичного (теоретичного).

Становлення сучасної практичної філософії відбувається, з одного боку, на шляху відродження інтересу аристотелівської практичної філософії до господарської діяльності і діяльності політичної, а з іншого – подолання кантівського обмеження практичної філософії суто етичним інтересом до автономної діяльності суб'єкта дії.

У *широкому* розумінні предметом практичної філософії є *практика* (praxis) – як сфера людських учинків, різноманітних прояви людської активності, яка розглядається під кутом зору морально-етичної регуляції.

На цій підставі фразеологізм «практична філософія» в різних контекстах сьогодні може означати: моральну антропологію, герменевтику, філософію практичного розуму, філософію прагматизму, філософію тотального перетворення дійсності, філософію дії, філософію дискурсивних практик, філософію постмодерну та ін. Причому семантичне поле його постійно збагачується, що тягне за собою й розширення предметного поля.

Практична філософія виступає як архітектонічна комплексна галузь філософського знання, що охоплює комплекс філософських дисциплін, які безпосередньо, або побіжно зосереджуються на дослідженні різних аспектів

людських дій з аспекту аналізу їх раціональних підстав (правил, принцип) та цілей в перспективі їх релевантності до ціннісних засад.

Практична філософія опікується питанням: «Що я повинен робити?». Відповідь на нього зачіпає різні аспекти: Що є благо? Чим є обов'язок? Як досягти щастя? Яким має бути справедливе суспільство? Заради чого нам варто жити? та Які цілі треба обирати?

З огляду на зазначене, дисциплінарне поле сучасної практичної філософії (в її широкому розумінні) включає в себе принаймні наступне коло дисциплін:

Аксіологію (філософію життя);

Етику (філософію моралі, соціальну етику, біоетику, економічну етику, екологічну етику);

Естетику (діяльність за законами краси);

Праксеологію (філософію діяльності в широких рамках розгляду);

Соціальну філософію (в аспекті інтересу до соціальної дії як засадничої підвалини конституювання соціальних форм буття; у перспективі соціальної активності в площині типології дії на інструментальну, стратегічну, комунікативну);

Філософську антропологію (в аспекті дослідження інтересів людини – як стимулів до діяльності у відповідній галузі);

Філософію релігії (в аспекті ставлення людини до духовних абсолютів);

Філософію права (в аспекті дослідження раціональних (позитивних) правил як принципів вчинків, що забезпечують етос соціальної справедливості);

Філософію освіти (філософія педагогіки зокрема, в аспекті аналізу засад здійснення освітньо-навчальної та виховної стратегії);

Філософію науки (в аспекті визначення цінносно-нормативних та методичних підвалів наукових досліджень);

Філософію історії (в аспекті досягнення справедливого громадянського соціального устрою в темпоральній перспективі);

Філософію політики або політичну філософію (в аспектах визначення феномену свободи та дискурсу легітимації влади, політики, політичної системи тощо);

Філософія господарства (морально-етичний аспект господарської (фінансово-економічної) діяльності тощо);

Філософію техніки (аспект принципів легітимації інструментального розуму аж до актуалізації питання граничних проблем сучасної філософії і духовної культури в цілому);

Філософію культури (в аспекті продукування символічно-сміслового універсуму людського існування);

Філософію екології (аспект морально-етичного регулювання соціальної активності людини стосовно природного довкілля).

Тож фокус предметного інтересу практичної філософії становить практика – як царина самоконституювання та взаємодій людей, соціальних відносин. Вона утворює широке поле, на якому людина самоконститує і задає себе як

особистість, а тому це передбачає відповідальність за діяння і свободу в площині свідомого застосування правил і норм соціальної взаємодії, а також порозуміння між людьми. А це означає, що ця практика розглядається як трансцендентальна, бо її характеризують такі визначні ознаки, як інтерсуб'єктивність, соціальність та універсальність. Відтак в її площині має поціновуватись будь-яка дія (технічна, моральна, господарська, політична, освітня, екологічна тощо).

Але це означає водночас, що предмет практичної філософії жодною мірою не вичерпується етикою, хоча й реабілітує за нею статус прима-дисципліни, а доповнюється прагматикою в її трансцендентальному статусі (бо на перше місце виходить інтерес до застосування правил легітимації соціальної дії). З огляду на останнє, дисциплінарне поле сучасної практичної філософії має бути доповненим ще й такими дисциплінами, як-от:

Філософія мови (в аспекті дослідження мовних актів та їх перформативного потенціалу).

Комунікативна філософія (в аспекті дослідження евристичного потенціалу комунікації як продуктивного чинника соціальних форм буття);

Філософська прагматика (як стратегія оперування певними засобами і насамперед правилами мовних ігор);

Філософська герменевтика (як стратегія тлумачення і розуміння символічно-сислової царини соціальної практики взагалі та правил і норм соціальної взаємодії зокрема).

Отже, сучасний тренд у світовій філософії до реабілітації практичної філософії є свідченням передусім усвідомлення як нагальної проблеми необхідності морально-ціннісної переорієнтації подальшого розвитку світового суспільства.

Головною функцією сучасної практичної філософії є герменевтично-інтерпретативна функція, яка проявляється не в монологічному «накиданні» певних нормативно-ціннісних настанов для практичних дій, а здобуття їх в процесі комунікативно-дискурсивного обговорення.

У вузькому розумінні практична філософія як нормативна дисципліна може викладатись у форматі «Основи практичної філософії» і охоплювати в загальних рисах зазначену проблематику.

Шульга Т. Ю.

*Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, старший викладач
м. Київ, Україна*

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ЦІЛІСНОГО СВІТОГЛЯДУ СТУДЕНТІВ

Згідно з чинним Законом України «Про вищу освіту» вища освіта визначається як «сукупність систематизованих знань, умінь і практичних